

Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Ялтинській та Потсдамській конференціях. Ціна війни.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Тема уроку: Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних націй.

Матеріал подано короткими змістовими блоками: причини й перебіг подій, дати, поняття, ключові постаті та наслідки для України й населення.

Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй

Головне. Українці воювали проти держав Осі в різних арміях антигітлерівської коаліції — насамперед у радянських збройних силах, але також у польських, канадських, американських, французьких, чехословацьких та інших формуваннях.

Напря́м	Змі́ст
Червона армія	За матеріалами КМЗ, у радянських збройних силах воювали понад 7 млн українців; вони були другою за чисельністю національною групою.
Армії союзників	Кількасот тисяч українців служили у польських, канадських, американських, французьких, чехословацьких та інших військових формуваннях.
Рух Опору	Українці брали участь у русі Опору в Польщі, Франції, Югославії, Італії та інших країнах.
Завершальні операції	1–4-й Українські фронти воювали в Румунії, Угорщині, Болгарії, Югославії, Австрії, Чехословаччині, Польщі та Німеччині.
Відомі українці	Іван Кожедуб став тричі Героєм Радянського Союзу; Олексій Берест був серед військових, які піднімали прапор над рейхстагом; Кузьма Дерев'янка підписав від СРСР акт капітуляції Японії.

Внесок у перемогу і ціна війни

Український досвід війни не зводиться до однієї армії чи політичної системи. Участь українців у розгромі нацизму була масштабною, але перемога була здобута ціною мільйонів загиблих, поранених, депортованих і примусово вивезених людей та величезних руйнувань.

1944–1945

Українські фронти беруть участь у визволенні й бойових діях у країнах Центральної та Південно-Східної Європи.

08.05.1945

Капітуляція нацистської Німеччини; в Україні — День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.

02.09.1945

Капітуляція Японії — завершення Другої світової війни.

Антигітлерівська коаліція / Об'єднані Нації Союз держав, що воювали проти Німеччини, Італії, Японії та їхніх союзників.

Капітуляція Припинення збройної боротьби на умовах переможця.

Рух Опору Антиокупаційна боротьба населення та підпільних організацій у захоплених країнах.

Підсумок уроку

Українці воювали проти держав Осі у складі різних армій антигітлерівської коаліції та в рухах Опору. Їхній внесок у визволення Європи й перемогу над нацизмом був значним і водночас нерозривно пов'язаний із величезною ціною війни для України.

Що потрібно зрозуміти на уроці

Тема уроку: Українське питання на Ялтинській та Потсдамській конференціях. Культура в роки війни.

Матеріал подано короткими змістовими блоками: причини й перебіг подій, дати, поняття, ключові постаті та наслідки для України й населення.

Ялтинська і Потсдамська конференції

Головне. На завершальному етапі війни великі держави визначали контури повоєнного устрою Європи. Для України важливими були питання польського врегулювання, західного кордону СРСР та майбутнього міжнародного порядку.

Конференція	Зміст і значення для України
Ялтинська, 4–11 лютого 1945 р.	Й. Сталін, Ф. Рузвельт і В. Черчилль узгоджували завершення війни та принципи повоєнного устрою. Обговорювалося польське питання й західний кордон СРСР, а отже — і УРСР.
Потсдамська, 17 липня — 2 серпня 1945 р.	Союзники визначали принципи повоєнного устрою Німеччини, територіальні зміни та підготовку мирних договорів.
Повоєнні кордони	Остаточні кордони УРСР юридично оформлювалися окремими угодами з Польщею, Чехословаччиною та Румунією.
Ціна війни	Україна стала одним із найбільш спустошених театрів війни: мільйони загиблих і скалічених, масові вивезення населення, руйнування міст, сіл, підприємств і культурних установ.

Перемога і пам'ять

Перемога над нацизмом є подією загальноєвропейського масштабу, але українська пам'ять про неї нерозривна зі скорботою за мільйонами загиблих та з усвідомленням складності воєнного досвіду українців у різних арміях і політичних системах.

04–11.02.1945

Кримська (Ялтинська) конференція.

08.05.1945

Капітуляція нацистської Німеччини.

17.07–02.08.1945

Берлінська (Потсдамська) конференція.

02.09.1945

Капітуляція Японії та завершення Другої світової війни.

Ялтинська конференція Зустріч керівників СРСР, США та Великої Британії у лютому 1945 р.

Потсдамська конференція Зустріч керівників держав-переможниць у липні–серпні 1945 р.

Репатріація Повернення людей на батьківщину після війни, полону чи примусового переміщення.

Ціна війни Сукупність людських, матеріальних, соціальних і культурних втрат.

Культура України в роки Другої світової війни

Головне. Війна руйнувала культурну спадщину й змусила евакуювати освітні, наукові та культурні установи, але культурне життя не припинилося. Наука працювала на фронт, а преса, радіо, кіно, література й музика стали частиною моральної мобілізації суспільства.

Сфера	Зміст
Освіта	Близько 5,5 тис. українських педагогів працювали в евакуації; діяли українські школи. Частину вишів евакуювали, у 1942 р. в Казахстані працював об'єднаний український університет.
Наука	Інститут електрозварювання Євгена Патона впровадив автоматичне зварювання корпусів танків; медики Олександр Богомолець, Олександр Палладін, Микола Стражеско, Володимир Філатов працювали над лікуванням поранених.
Література	Чимало письменників були на фронті; творили Микола Бажан, Максим Рильський, Павло Тичина, Андрій Малишко, Володимир Сосюра та інші.
Олександр Довженко	Працював військовим кореспондентом; створив документальні фільми, а кіноповість «Україна в огні» зазнала жорсткої критики сталінського керівництва.
Мистецтво, радіо і кіно	Працювали концертні бригади, радіостанції, фронтова преса, евакуйовані кіностудії. Культура одночасно підтримувала людей і перебувала під жорстким ідеологічним контролем.
Втрати спадщини	Нацисти руйнували й грабували музеї, театри, школи, бібліотеки та архіви, вивозили експонати й книги; загинули діячі культури, серед них Олена Теліга й Олег Ольжич.

Дати, поняття і постаті

1941

Масова евакуація установ; початок роботи фронтової преси й радіо.

1942

Відновлення частини українських вишів в евакуації; посилення окупаційних обмежень.

1943

Документальний фільм О. Довженка «Битва за нашу Радянську Україну»; завершення «України в огні».

1944–1945

Відновлення шкіл, вишів і наукових установ на територіях, з яких вигнали нацистів.

Фронтowa преса Газети й інші видання, що працювали для військ і населення у воєнний час.

Військовий кореспондент Журналіст або письменник, який висвітлює події безпосередньо в зоні бойових дій.

Цензура Контроль держави над поширенням інформації та культурних творів.

Культурна спадщина Матеріальні й духовні надбання культури, що мають історичну цінність.

Підсумок уроку

Ялтинська й Потсдамська конференції визначали контури повоєнної Європи, зокрема питання, важливі для кордонів УРСР. Попри окупацію, евакуацію, руйнування й цензуру, українська освіта, наука та культура продовжували діяти й брали участь у війсьній мобілізації суспільства.